

УДК 94 : 327 (81+061.1 ЄС) «1989/1992»

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ БРАЗИЛІЇ ЗА ПРЕЗИДЕНСТВА КОЛЛОРА: ВІДНОСИНИ З ЄЕС (1989-1992 РОКИ)

Мирослав Жога

Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України»

Україна, 01030, м. Київ, вул. Леонтовича, 5

e-mail: miroslavzhoga@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4049-9411>

У статті розглянуто зовнішньополітичну стратегію президента Коллора у відносинах між Бразилією й Європейським Союзом. Бразильська зовнішня політика була спрямована на те, щоб вбудувати країну у світову економіку та політику. З'ясовано, що у бразильській зовнішній політиці з'явився такий термін як президентська дипломатія. Міністерство закордонних справ не мало головної ролі у формуванні зовнішньої політики, а президент безпосередньо брав активну участь у виконанні зовнішньополітичної стратегії країни. Визначено, що зріс дипломатичний інтерес з боку ЄЕС щодо Бразилії та навпаки.

Ключові слова: Бразилія, зовнішня політика, Латинська Америка, президентська дипломатія, ЄЕС

Відносини Бразилії з ЄЕС є цінними з точки зору реалізації її національних інтересів у сфері зовнішньої політики. Відповідно розгляд питання становлення бразильсько-європейської співпраці є важливим для розуміння взаємних інтересів, що вплинули на формування основних стратегій Бразилії щодо ЄЕС. Метою даної роботи є дослідження бразильських пріоритетів європейського вектору зовнішньої політики, які виокремлюють основні напрямки співпраці та співробітництва.

Розвиток відносин Бразилії та ЄЕС не є предметом окремого дослідження у роботах вітчизняних авторів. Окремі аспекти даної теми розглядаються українським дослідником А. Бредіхіним [1]. У той самий час дослідження бразильсько-європейських відносин частково представлені у роботах зарубіжних авторів, зокрема російських – З. Івановський [3], В. Сударев [4], В. Тайяр [5], Н. Чернишова [6], та бразильських – Сержіо Данезе [23], Бразиліо Салум-молодший [22], Карлос Рібейро Сантана [23], які приділяють увагу зокрема формуванню загальної стратегії зовнішньої політики.

Політична й економічна ситуація, що склалася у Бразилії після закінчення холодної війни, стала результатом поширення регіоналістських ідей, які припали на період президенства Фернандо Коллора ді Меллу (1989-1992). Він був представником Партії національної реконструкції Бразилії (нині Робітничча партія Бразилії), від якої він висувався на посаду президента. На президентських виборах у 1989 р. Коллор здобув перемогу над соратником по Партії національної реконструкції Луїсом Лулою да Сілвою. Президент Коллор у своїй передвиборчій програмі вирізнявся популістсь-

кими заявами, співпрацею з великими телевізійними компаніями Бразилії, зокрема такими як Globo¹, які певною мірою й допомогли йому здобути перемогу на виборах [3, с. 83-84].

З початком свого президентського терміну Коллор мав намір визначити нові орієнтири зовнішньої політики для країни. У своїй передвиборчій програмі майбутній президент виступав за ідеї модернізації та розробку власної зовнішньополітичної концепції, аби Бразилія знайшла своє місце серед країн «першого світу». Зокрема у цей час відбувається зближення Бразилії з Аргентиною, що створювало нові умови для подальшої консолідації великих регіональних держав Півдня та змушувало бразильський уряд розпочати ретельний аналіз пріоритетів зовнішньої політики країни.

Зовнішня політика президента Коллора мала три основні мети: 1) модернізація міжнародної програми Бразилії; 2) створення позитивного діалогу із США; 3) вихід Бразилії з числа країн третього світу [23, с. 9-11]. Сукупність цих цілей призвели до успіху Коллора у відносинах з країнами Південного конусу². Це у свою чергу дало можливість з ініціативи Бразилії підписати у березні 1991 р. Асунсьонський договір, який поклав початок МЕРКОСУР³ за участю Бразилії, Парагваю,

¹ Globo – «глобус». «Глобу» – бразильська телевізійна компанія створена у передмісті Ріо-де-Жанейро журналістом Роберту Пізані Марінью.

² Південна частина Південної Америки, формою нагадує перевернутий конус, що розташована під тропіком Козерога. Включає в себе Аргентину, Чилі, Уругвай, іноді Парагвай.

³ МЕРКОСУР (Mercosur) – економічний союз держав у Південній Америці, за темпами розвитку переважає всі інші подібні об'єднання. До нього входять Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай та Венесуела, як асоційовані члени – Чилі, Болівія, Перу, Колумбія й Еквадор.

Уругваю й Аргентини. Створення МЕРКОСУР мало позитивні наслідки для країни та для самого Коллора, що цілком можна вважати його першим зовнішньополітичним успіхом на посаді президента, з точки зору торгівельної політики, й позиціонування себе, як відкритого регіонального лідера Південної Америки.

У той самий час уряд Коллора дав зрозуміти, що він виступає за формування нових пріоритетів зовнішньої політики, які будуть засновані на відносинах з розвиненими країнами. Очевидно, Коллор усвідомлював, що у взаємозалежному світі, який проходить через зміни та глибокі трансформації, жодна країна, у тому числі й Бразилія, не захищена від ризиків, що існують у міжнародній політиці. У цьому контексті не можна відмовитися від широких можливостей співпраці з іншими країнами, які пропонує світ [22, с. 269-270]. Аби не повторити помилки старої адміністрації експрезидента Сарні, коли було зіпсовано імідж Бразилії, нова адміністрація повинна була, у свою чергу, врахувати три ключові проблеми з якими адміністрація Сарні не впоралась, а саме: 1) торговий протекціонізм; 2) великий зовнішній борг; 3) екологічні проблеми. Окрім регіональної політики уряд Бразилії надавав великого значення відносинам з ЄЕС, в яких за президенства Фернандо Коллора ді Меллу відбувався реальний прогрес.

Бразильське керівництво розцінювало відносини з ЄЕС, як один із зовнішньополітичних пріоритетів і важливий напрямок, покликаний забезпечити досягнення довгострокових інтересів країни у політичній, торговельно-економічній і соціальній сферах. Пріоритетність цих зв'язків для Бразилії зумовлена культурно-історичною спільністю, зокрема, на європейські ринки припадало майже чверть торговельного обороту країни, це близько 25 млрд. доларів на рік, а натомість обсяг інвестицій у Бразилію зі сторони ЄЕС понад 50 млрд. доларів на рік [20].

Втім, якщо проаналізувати інвестиції з 1970-х і до середини 1990-х рр., то треба зважувати, що частка надходження прямого капіталу із Західної Європи до Латинської Америки, на кінець 1970-х років становить 40%, а у період з 1985 по 1995 рр. цей показник зменшується до 20%, тобто зменшується удвічі. Це, у першу чергу, пов'язано з розпадом радянського блоку. Велика частина західноєвропейських інвестицій була направлена до країн Центральної та Східної Європи. Ця ситуація вплинула також на двосторонню торгівлю між ЄЕС та латиноамериканським регіоном: якщо

у 1980-і роки торгівельний баланс мав позитивне сальдо, то у період з 1985 по 1995 роки відбувається різкий спад [2, с. 344]. Тому ще під час короткого періоду між виборами к Бразилії та процесом інавгурації, президент Коллор здійснив світове турне до дванадцяти країн світу: Аргентини, Уругваю, Парагваю, США, Японії, СРСР, ФРН, Італії, Франції, Англії, Португалії й Іспанії аби сприяти відновленню довіри до Бразилії. Це турне було обумовлене необхідністю привернути увагу інвесторів до Бразилії. Для того, щоб врятувати авторитет країни, Коллор разом зі своєю командою вдався до трьох стратегій: 1) він став ближче до міністерства зовнішніх справ, запропонувавши останньому свою концепцію зовнішньої політики; 2) він підтвердив свою роль головного міжнародного співрозмовника від імені країни; 3) він виділив три проблеми, які були найбільш чутливі до іміджу країни у глобальному масштабі: зовнішній борг, екологія та протекціонізм [8, с. 110-112].

У контексті нашого аналізу, ми хочемо звернути увагу на ті моменти подорожі, які стосуються проблеми Бразилія-ЄЕС. Першою країною, яку відвідав Коллор, була Німеччина, де він у Бонні, зустрівся з президентом Ріхардом фон Вайцеккером і під час зустрічі обговорив головне питання, яке турбувало його, а саме – співвідношення інвестицій до Латинської Америки та Східної Європи, у вигідному для Бразилії відсотковому розподілі. У зв'язку з цим, Вайцеккер запевнив, що інтереси Німеччини у країнах Латинської Америки є довгостроковими [21].

Надалі Коллор мав зустрічі з канцлером ФРН Гельмутом Коелем та іншими німецькими міністрами з якими обговорив два питання, що були пріоритетними: зовнішній борг та екологія. На цій зустрічі бразильська делегація презентувала план економічної стабілізації країни, яку члени уряду Німеччини сприйняли позитивно й з ентузіазмом виступили за надання допомоги Бразилії у пошуку «довгострокового рішення» – проблеми заборгованості. Також Коллор звернув увагу на питання охорони навколишнього середовища, він заявив: «всі ці ефекти забруднення викликані промисловістю розвинених країн», й для подолання даної ситуації потрібно 80 млн. дол., аби використати ці кошти для очистки нашої планети протягом п'яти наступних років. Слова Коллора були позитивно сприйняті, особливо серед членів Партії зелених Німеччини, які були зацікавленими у забезпеченні екологічної спрямованості зовнішньої політики Ні-

меччини [15]. На зустрічі з німецькими бізнесменами та банкірами Коллор запевнив своїх співрозмовників у бажанні модернізувати країну, позбутися зовнішнього боргу, сприяти захисту навколишнього середовища та встановити сприятливий інвестиційний клімат для західних інвесторів [17].

В Італії президент Коллор завітав до Турину – міста, яке було обране збірною Бразилії з футболу, як база під час мундіалу 1990 року. Звісно, це була не єдина причина з якою він відвідав саме Турин, адже тут він мав зустріч із бізнесменом Джованні Аньєллі, головою правління однієї з найбільших автомобільних компаній в Італії – «Fiat» [13]. Після Турину Коллор вирушив до Риму, де взяв участь у зустрічі з прем'єр-міністром Італії Джуліо Андреотті та президентом Франческо Коссігою. На перемовинах в Італії президент Коллор хотів, у першу чергу, привернути увагу італійських інвесторів до автомобільної галузі Бразилії.

З Риму Коллор попрямував до Парижу, де блютого мав зустріч з французьким президентом Франсуа Міттераном, на якій лідери двох країн під час зустрічі обговорювали питання винятково про зовнішній борг. Що ж до питання екології, то у двосторонніх перемовинах між Бразилією та Францією це питання не ставилось на порядок денний. Відбувалось це у зв'язку з останніми заявами французького уряду щодо Амазонки. Так у березні 1989 р. на Міжнародній конференції по захисту атмосфери Земної кулі в Гаазі, бразильські представники Флеча де Ліма та Бернардо Перікас, чули безпосередньо від прем'єра-міністра Франції Мішеля Рокара, що Бразилія не в змозі піклуватися про Амазонку, а президент Франції Франсуа Міттеран у той самий час, як один з прихильників конференції, поряд з Нідерландами та Норвегією стверджував, що деякі країни третього світу повинні відмовитися від «частини свого суверенітету» з питань охорони навколишнього середовища на користь інших [9]. Своїми заявами Міттеран звертав увагу на Бразильський уряд і його неспроможність у вирішенні цього питання. Сам французький президент під час переговорів між Коллором і Паризьким клубом, підтримував тезу про те, що виплату відсотків по боргу Бразилії треба відновлювати тільки після того, як буде забезпечено умови для економічного розвитку країни [16]. Натомість, на зустрічі з французьким прем'єр-міністром Рокаром, Коллор домовився про те, що екологічна проблема повернеться до порядку денного бразильської політики тільки тоді, коли вона буде стояти поряд

з питанням про заборгованість. За даними Роза-і-Сілви, представника прес-служби президента Коллора, під час поїздки до Франції у нього не було наміру укладати будь-які угоди, без конкретного рішення конгресу та уряду Бразилії.

Наступним пунктом подорожі після Парижу став Лондон, де президент Коллор зустрівся з прем'єр-міністром Великобританії Маргарет Тетчер, принцом Чарльзом і представниками провідних британських банків. Під час зустрічі банкіри зауважили, що першим кроком до позитивних переговорів між бразильським урядом і кредиторами буде позиція президента Бразилії. Натомість, Коллор заявив, що готовий до співпраці та не вступатиме у конфлікт з міжнародною фінансовою спільнотою [12].

Символічно, що завершив своє світове турне Коллор поїздкою до країн Піренейського півострову. Так, у Португалії президент Коллор провів низку зустрічей, зокрема, з португальським президентом Маріу Соарешем і прем'єр-міністром Каваку Сілвою. Головною темою на перемовинах були двосторонні торговельні відносини. Особливо португальських представників цікавила робота зростаючої кількості бразильських компаній у Португалії. Сам Коллор вказував, що у своїх відносинах з ЄЕС він буде посилається на Португалію, яка виступатиме лобістом Бразилії на Європейському ринку, але здійснювати він це почав лише з 1992 р. [14]. Особливо країни почали зближуватися після того, як між Коллором і португальським президентом Соарешем було узгоджено ініціативу, що запропонував попередній уряд президента Сарні, яка стосувалась відкриття Міжнародного інституту португальської мови у Бразилії [11].

Кінцевим пунктом світового турне Коллора стала Іспанія. Там президент Коллор зустрівся з прем'єром-міністром Іспанії Феліпе Гонсалесом, політиком, який за своїми політичними переконаннями був дуже схожий на бразильського президента. Іспанський прем'єр під час перемовин зауважував, що, незалежно від розширення ЄЕС на Схід, для Іспанії новий бразильський уряд представляє конкуруючий полюс до якого будуть тяжити іспанські інвестиції і торгівля. Але Гонсалес наголошував, що якщо Бразилія не продемонструє міжнародному співтовариству «надійність і стабільність», інвестиції не будуть надані. Коллор погоджувався, що без структурної перебудови економіки, яка перебувала у гострій кризі, не буде ніякої можливості залучити прилив капіталу до країни.

Описуючи світове турне й акцентуючи увагу на поїздках по Європі ми мали намір окреслити основні питання, що гостро стояли перед новим урядом Коллора, які у подальшому вплинуть на формування зовнішньої стратегії Бразилії та призведуть до трансформації зовнішньої політики країни.

За словами бразильського посла часів Коллора, Пауло Ногейри Батісти [7, с. 114-115] відправною точкою зовнішньої політики того періоду стало бажання переглянути бразильську модель, яка існувала до того часу. Політика уряду Коллора відрізнялась від попередніх урядів Бразилії тим, що президент Коллор не фокусував свою увагу винятково на орієнтації на Вашингтон, що дозволяє говорити про певний персональний стиль ведення міжнародних відносин. У цьому сенсі зовнішня політика повинна була шукати конкурентоспроможну модель, яка б залучила країну до світової економіки та політики. Саме завдяки вищезгаданим чинникам і тиску на Бразилію з боку США та міжнародних фінансових організацій, ними було використано неоліберальну філософську концепцію, яка отримала назву – Вашингтонський консенсус. Вона була сформована англійським економістом Джоном Вільямсом у 1989 році, як перелік правил для економічної політики країн Латинської Америки.

Персональний стиль Коллора почав формувати нове явище для Бразилії, таке як президентська дипломатія, де міністерству зовнішніх справ відводилась другорядна роль у формуванні зовнішньої політики, а президент безпосередньо брав активну участь у реалізації зовнішньополітичної лінії країни. Президентська дипломатія не обмежується процесом візитів і зустрічей.

За словами бразильського фахівця із зовнішньої політики Серджіо Данесе, президентська дипломатія була неминуче важлива для бразильських лідерів. Вона також мала сильний компонент для внутрішньої політики, яка не могла бути проігнорована міністерством закордонних справ [10, р. 25-26]. Дійсно, саме з того часу роль міністерства закордонних справ в якості упорядника концептуальних основ зовнішньої політики дещо зменшилася на користь персоналії президента.

Надмірність президентської ініціативи, яка обмежувала зовнішню політику міністерства, сталася наприкінці 1991 р. з перестановки у зовнішньому відомстві, що призвело до заміни діючого канцлера Режека та призначення на його місце дипломата Селсо Лафера. Міністр Лафер прагнув змінити зовнішню політику,

поєднуючи традиційні та нові принципи у формуванні нових пріоритетів країни [19, с. 33-34].

Одним з головних завдань, яке стояло перед Лафером, було інтегрувати країну в світовий економічний потік аби вплинути на конкурентоспроможність її зовнішньої торгівлі. За словами міністра Лафера зовнішня політика Бразилії повинна базуватись на чотирьох основних елементах: 1) робочому партнерстві; 2) пошуку місця серед провідних країн світу, 3) оперативній співпраці; 4) баченню власного майбутнього. Найбільше бразильський канцлер виокремлював «Оперативну співпрацю», яка виступала однією з основних цілей зовнішньої політики. За нею МЕРКОСУР розглядався для бразильського керівництва, як головний пріоритет у зовнішній стратегії, на другому місці стояли відносини з тріадою: США, Європейське Економічне Співтовариство та Японія. Політика оперативного партнерства була спрямована на залучення Бразилії до глобальної системи, через яку країна могла бути дотична до багатосторонньої торгівлі, яка наближає її до основних, або найбільших світових ринків та економік світу.

Окрім того треба зазначити, що активна роль президента Коллора та міністра Лафера у зовнішній політиці спричинили активізацію у відносинах між Бразилією та ЄЕС. Так, наприкінці червня 1992 року, фактично після конференції ООН Ріо-92 з питань навколишнього середовища та розвитку (UNCED), що відбувалась у Ріо-де-Жанейро, було підписано Рамочну конвенцію про зміну клімату [23]. Між Бразилією та ЄС було підписано рамкову угоду [18] про співпрацю, що сприяла б розвитку більш інтенсивних зв'язків. Підписуючи дану угоду, сторони зобов'язалися у майбутньому проводити регулярні політичні й економічні консультації з питань, що становили взаємний інтерес. Рамкова угода створила правову базу для співпраці у широкому діапазоні сфер. Угода була підписана між Бразилією й Європейським Союзом, як правонаступником ЄЕС, але на відміну від останнього мало більше політичних важелів впливу. Угоду було ратифіковано сторонами у 1995 р.

Отже, підсумовуючи вищесказане, нам вдалося дійти до висновку, що зовнішній політиці Бразилії часів Коллора вдалося сформувати свою власну стратегію у відносинах з Європою і тим самим виокремити основні пріоритети та цілі зовнішньої політики, яку доцільно розглядати у контексті поняття президентської дипломатії. Яскравим проявом її стало світо-

вому турне, де під час особистих зустрічей з європейськими лідерами Коллор наголошував на відкритості Бразилії до реформ, які б сприяли ефективному співробітництву між Бразилією та ЄЕС. Коллор був налаштований подолати ситуацію, що склалася з борговими зобов'язаннями перед європейськими кредиторами й екологічною проблемою. У цьому сенсі, уряд Бразилії знайшов дієву модель, за допомогою якої вдалось інтегрувати Бразилію у світову економіку та політику.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бредіхин А.В. ЄС та МЕРКОСУР: історія створення та розвиток співробітництва // Вісник Донецького університету. Сер. Б: Гуманітарні науки. 2008. Вип. 1. С. 151-155.
2. Европейский союз на пороге XXI века: выбор стратегии развития / Под ред. Ю.А. Борко и О.В. Буториной. Москва: Эдиториал УРСС, 2001. 472 с.
3. Ивановский З. Европейский вектор внешней политики Бразилии // ИЛА РАН. Латиноамериканская панорама. 2012. Декабрь. URL: <http://www.ilaran.ru/?n=853>
4. Сударев В.П. Внерегиональные связи государств ЛКА // Латинская Америка. 2005. № 12. С. 5-22.
5. Тайар В.М. ЕС-ЛКА: тенденции межрегионального сотрудничества // Латинская Америка. 2005. № 8. С. 24-34.
6. Чернышова Н.В. Отношения Бразилии со странами ЕС // Человек. Сообщество. Управление. 2006. № 1. С. 138-146.
7. Batista Paulo Nogueira. «Política Externa de Collor: Modernização ou Voltar?» // Foreign Policy. 1999. № 4, Março. Vol. 1. P. 108-122.
8. Casarões, Guilherme. «Em busca da credibilidade perdida: a turnê global global de Collor como presidente-eleito.» // Carta Internacional. 2015. № 10 (2). P. 97-119.
9. Corrêa do Lago, André Aranha. Estocolmo, Rio, Joanesburgo: o Brasil e as três conferências ambientais das Nações Unidas. Brasília: Funag, 2006. 274 p.
10. Danese, Sérgio. Diplomacia Presidencial: Historia e crítica. Rio De Janeiro: Topbooks, 1999. 516 p.
11. Folha De São Paulo. Brasil Tem De Mostrar Confiabilidade, Diz González // Folha De São Paulo, São Paulo, Ano 1990, 11 Fev. 1990. Brasil, P. A8.
12. Folha De São Paulo. Collor Obtém Promessa De Banqueiros Britânicos // Folha De São Paulo, São Paulo, Ano 1990, 09 Fev. 1990. Brasil, P. A6.
13. Folha De São Paulo. Collor Visita Em Turim Estádio Da Copa Do Mundo // Folha De São Paulo, São Paulo, Ano 1990, 04 Fev. 1990. Brasil, P. A6.
14. Folha De São Paulo. Leopoldo Collor Acha Viável Aliança Com Pmdb // Folha De São Paulo, São Paulo, Ano 1990, 10 Fev. 1990. Brasil, P. A7.
15. Folha De São Paulo. Ministro Promete Apoiar Negociação Da Dívida // Folha De São Paulo, São Paulo, Ano 1990, 03 Fev. 1990. Brasil, P. A6.
16. Folha De São Paulo. Mitterrand Oferece Apoio Na Negociação Da Dívida // Folha De São Paulo, São Paulo, Ano 1990, 07 Fev. 1990. Brasil, P. A5-6.
17. Folha De São Paulo. Urss Convida Brasil A Integrar Projeto Nuclear // Folha De São Paulo, São Paulo, Ano 1990, 02 Fev. 1990. Brasil, P. A5.
18. Framework Agreement on Cooperation between Brazil and the EU. URL: <http://ec.europa.eu/world/agreements/downloadFile.do?fullText=yes& treatyTransId=858>
19. Integratio Internacional Do Brasil: Ministro Da Agricultura Celso Lafer No Ministério das Relações Exteriores. Brasília: SRM, 1993. P. 33-34
20. Istoé. 2003. 03 fev. URL: <https://istoe.com.br/edicoes/>
21. Lohbauer, Christian. Brasil-Alemanha: fases de uma parceria 1964-1999. São paulo: kas/edusp, 2000.
22. Sallum JR, Brasílio. Governo Collor: o reformismo liberal e a nova orientação da política externa brasileira // Dados. 2011. Vol. 54, N. 2. P. 259-288. DOI: <http://dx.doi.org/10.1590/S0011-52582011000200002>
23. Santana, Carlos Ribeiro. Política Externa Em Perspectiva: Um Balanço Sobre A Diplomacia Dos Presidentes Collor, Itamar, Cardoso E Lula // Carta Internacional. 2006. Novembro. P. 8-14.
24. UN Framework Convention on Climate Change. URL: <http://www.un-documents.net/unfccc.htm>

Zhoga Myroslav

Brazil's Foreign Policy Strategy during the Presidency of Collor: Relations with the EEC (1989-1992)

The paper examines the foreign policy strategy of President Collor in the relations between Brazil and the European Union. Brazilian foreign policy was aimed at integrating the country into the world economy and politics. With the beginning of his presidential term, Collor determined to identify new goalposts for the country's foreign policy. The president supported the idea of modernizing and developing the own foreign policy concept so that Brazil would take its place among the «first world» countries. Therefore, his government was for the formation of new foreign policy priorities that would have included relations with the developed countries. Obviously, Collor was aware that in a mutually dependent world, which was going through changes and deep transformations, no single country, including Brazil, was guarded against the risks existing in international politics. Consequently, the relations with the EEC were of great importance for the Brazilian government.

The Brazilian leadership considered the relationship with the EEC as one of the foreign policy priorities and the important guideline aimed to fulfil the long-term interests of the country in the political, trade, economic and social spheres. In practice, the volition of the government of Collor to develop relations with the EEC took the form of the world tour to twelve countries of the world, which had to help restoring the confidence in Brazil. The tour was due to the need to attract investors to Brazil. The above-mentioned factors contributed to the emergence in Brazil of a new foreign policy model – presidential diplomacy. Indeed, under the new conditions, the Ministry of Foreign Affairs was assigned a secondary part in the formation of foreign policy, while the President directly took an active part in the implementation of the foreign policy line of the country. Also, the Ministry of Foreign Affairs did not play a major role in shaping the foreign policy and implementing a foreign policy strategy. It is determined that diplomatic interest from the EEC towards Brazil had increased and vice versa. Thus, getting acquainted with the Brazilian experience of conducting foreign policy, will promote the development and formation of the Ukrainian foreign policy course.

Keywords: Brazil, foreign policy, Latin America, presidential diplomacy, EEC